

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Prienistvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.—Din. za naročnike v
inozemstvu 40.—Din. letno.
Posamezna številka po 1.—Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana,
razpise služb je plačati po 75 para za
vsako peti-vrsto. Priloge stanejo poleg
poštne še 25 Din.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati
še se 1
za nadaljnja
Oznanila sprejema uprava

Članstvo ljubljanskega Poverjeništvu
UJU ima s članarino tudi že plačano
naročnino, torej ni treba članstvo na-
ročnino posebe plačevati.

macije, t. j. vse administrativne
pošiljati samo na naslov:

Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I.

Posni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Ovire povoljnih učnih in vzgojnih uspehov v šoli.

(Poročal na okr. učiteljski konferenci v
Ljubljani dne 24. junija 1922. Fran Skulj.)

In končno še nekaj, česar ne morem
zamolčati. Zdi se mi, da je učiteljstvo
dostikrat v svojem delu premalo samo-
stojno, premalo izvirno. To je podedova-
no svojstvo iz časov knute in nagajke.
Brez samostojnosti učiteljeve ni samo-
stojnosti učenčeve, ki je pa za napredek
neobhodno potrebna. Proč tedaj s plagija-
torstvom! Povsem napačen je nazor
onih, ki zahtevajo, da se mladina v šoli
vsega nauči, da je domače učenje odveč,
da so domače naloge moka otroku in
staršem. Kdor tako misli in se po tem
ravna, zavaja mladino k nedelavnosti,
brezskrbnosti in nesamostojnosti. Tako
vzgojen človek ne bo nikoli samostojen,
vse življenje bo odvisen od pomoči dru-
gih. Nekaj napora mora imeti mladina
pri pouku, ker je sicer izključena vzgoja
volja in vztrajnosti. Če se je v tem oziru
grešilo, mora se popraviti.

Vzgoja in pouk je umetnost. Kdor
hoče biti na vrhuncu mu ne zadostuje
le šolski študij — vsakemu učitelju(-ici)
mora biti težnja po nadaljni izobrazbi
»kategoričen imperativ«. Praksa da
mnogo izkušaj, teorija pa napotek k
spopolnjenju. Vsak naj se vpraša, kolik-
o si je prizadeval in koliko si je pridobi-
l v spolnitvi svoje stanovske izo-
brazbe. Z lastnim spolnjenjem pa-
de marsikatera ovira v vodo. Mnogo
zdatnih ovir povzroča pri vzgoji in po-
uku tudi učiteljeva osebnost. V mestu
samem ko se poedinec v množici izgubi,
ni toliko pomena; na deželi pa, kjer
je učitelj nekaj viden svečnik, je od
osebnosti učiteljstva zavisna mnogokrat
vzgoja cele generacije. Učiteljevo življe-
nje na domu, njegov pojav v javnosti,
njegovi nastopi v in izven šole, vse nje-
govo življenje in bitje je neprestano pod
najstrožjo kontrolo ljudskega očesa. Učitelj-
stvo se mora zavedati važnosti svoje po-
zicije v javnosti. Vsikdar in povsod mora
nastopati tako, da mu ne more nihče
do živga. Geslo: »Ne glej, poslušaj
me! za učitelja ne velja, temveč »Glej
in poslušaj me! Kot ljudski vzgojitelj
mora poznati dušo naroda, pomagati in
svetovati mora povsod, kjer prilika na-
nese. Osvojiti si mora srca ljudstva in

kdor je postal njegov ljubljenelec, mu vsi
klevetniki ne morejo do živga. Tak učitelj
bo zmagal tudi one ovire, ki so sicer
videti nepremagljive. Nepriljubljenost
učiteljstva je v današnjih časih, zlasti po
deželi največja ovira vzgoji in pouku.
Kdo je temu kriv? V sto slučajih komaj
enkrat učiteljstvo, vse drugo imajo na
vesti ljudski demagogi, hujšakci in zlob-
nost političnih strankarjev. Z vpitjem, da
hočejo ljudstvu pomagati, pehaajo v svoji
brezvestnosti in politični spekulaciji ubo-
go, pa dobro ljudstvo v temo, ter ga huj-
skajo proti šoli, viru vsega dobrega, po-
štenega in pravičnega. S časopisi za-
strupljajo ljudsko psiho, s strastjo stran-
karstva, sejejo prepričanje in sovraštvo, ter
splošno nejevoljo. Glavni zamah je ved-
no namenjen šoli. Kako naj šola v takem
ozračju napreduje, kako naj se razcveto
rože čednosti, ko po njih bide dan za
dnevom toča! Šola je hiša narodove vz-
goje in prosvete, politični strankarji ho-
čejo napraviti iz nje jamo razbojnikov.
Roko stran nečisti klevetniki od vzgoje
in pouka! — So pa tudi posamezniki med
vzgojitelji, ki kvarijo in izpodkopajo
ugled stanu, ter uničujejo s svojo malo-
marnostjo in nekvificiranim vedenjem
sad in uspehe trudapolnega dela šole.
Tudi tem velja: roko proč, odstranite se
iz naših vrst, ker niste vredni imena učitelj.
V prvi, kakor v drugi primeri odpa-
dejo velike ovire vzgoji in pouku.

Šola je svet kraj. Nihče naj ne pre-
stopi praga tega svetišča z nečistostjo v
svojem srcu! Ljubezen in harmonija ter
prava odkritosrčna kolegialnost obvla-
daj vse oboje zavoda! Fanatizem, oseb-
nosti in politično strankarstvo ne spada
v atelje, kjer se oblikuje človeška duša.
Kaj hočemo z izročeno nam mladino?
Ali naj jo vzgojimo za stranke, ali za do-
bre ljudi, vrle in plemenite ude človeške
družbe, za poštene državljane?! Odgo-
vora ni treba, umljiv je. — Razspor, so-
vrštvo in nrtinja med člani učiteljskih
zborov, je grobokop vzgoji in pouku. Na
takih šolah se vrši delo nezadovoljnih
tlačanov. »Kraljestvo, ki je samo med
seboj razdeljeno, propade«. Naj bi padla
po celi ljubljani očetnjava ta ovira v ko-
rist in prospeh naši kulturni misli.

In končno še par stavkov pro do-
mo: Vprašajmo se, ali so naša srca pro-
žeta one velike in globoke domovinske
ljubezni, ki smo jo dolžni že radi preliti

krvi, ki nam je priborila svobodo? Ali
smo prišli do one velike zavesti, da smo
poklicani vzgajati in dvigati kvišku naš
lastni rod, iste krvi, iste duše? Ali je
prepojeno naše srce one vroče ljubezni
do onega ljudstva, kolega posamezni
atomji smo mi sami? Pojdimo v se in
prašajmo se, smo li služili domovini z
ono vdanostjo vestnostjo in požrtvoval-
nostjo, ki je pričakuje od nas domovina,
naš narod, naš brat, sestra? Ne tuje več,
sebi služimo in delamo — zato ne bodi
naše delo kakor hlapca ali najemnika,
temveč iskreno, pošteno, dosledno, pro-
žeto ljubezni in potrpljenja. Bratje! se-
stre! Kvišku srca! Zavedajmo se vedno
in povsod, da vršimo v narodu najvišje
in največje delo. Ta zemlja, ki jo pose-
damo je naš dom, to ljudstvo, za katero
delamo, smo mi sami, je naš brat, sestra
in ta deca, koji smo posvetili naše roke,
razum in srce je naša deca, kri od naše
krvi. Za koga delamo in komu? Za sebe
in sebi. Odstranimo vse ovire svojemu
delu, da čimprej dvignemo kulturo na-
šemu narodu, ga osrečimo ter ponese-
mo dober glas v širni svet o veličini prose-
te in omike in o plemenitosti našega ju-
goslovanskega naroda, ki naj tvori nepo-
rušljiv temelj naši lepi svobodni državi.

Teze.

A.

Država žrtvuje ogromne svote za
prosveto in kulturo naroda. Da ne bodo
neplodne vse te žrtve, ter brez uspeha
vse napor vzgojiteljev in kulturnih de-
lavcev, zahtevajmo sledeče:

1. Pokrajinska uprava, oddelek za
prosveto in vero naj skliče v roku 3 me-
secev anketo šestih članov, od katerih
naj so vsaj 3 učitelji. Tej anketi se pove-
ri sestavo zakonskega osnutka, ki ga
predloži državna uprava narodni skup-
ščini v uvaževanje. Zakonski osnutek ob-
segaj:

a) Stroge predpise in kazni za ovi-
re, ki se stavijo vzgoji in pouku po po-
hujšanju javnosti radi propalosti ljudske
morale. Vsa ostopost zakona naj zadene:
lenobo, delomrznost, vlačugarstvo, klet-
vine vseh vrst, bogoskrunstvo, surovost,
tatvino rope, pretepe, uboje, umore, pi-
jančevanje, nemoralnost vseh vrst, sle-
parije, korupcije, v vsakem slučaju, ter
vsako javno pohujšanje.

b) Stroge predpise in kazni za vse
časopise, ki radi svojih demagoških in
strankarskih načel blati šolo, vero in
vzgojitelje, podira vzgojno delo, zastup-
lja ljudske mase s sovraštvom do šole in
onemogočuje kulturni napredek naroda.
Zakon naj štiti pred časopisjem in kle-
vetniki prosveto delo šole in prosvetne
delavce in vzgojitelje.

2. Pokrajinska prosvetna oblast naj
osnuje po mestih Slovenije ljudske uni-
verze, ki naj skrbijo za vzgojo in nadaljno
izobrazbo šoli odrasle mladine in odraslih
sploh; skrbijo naj dalje, da se osnutek za-
kona o kmetijsko nadaljevalnih tečajih
nemudoma uzakoni in da se na podlagi
tega s pomočjo lokalnih faktorjev osnu-
jejo po deželi povsod za šoli odraslo mla-
dino kmetijski in gospodinski tečaji.

3. Prosvetna oblast naj prouči mla-
dinske zabave, šport, čtivo in društve-
no življenje mladine iz vzgojnega, narav-
nega in zdravstvenega stališča, ter izda
po temeljitih prevdaru normo, ki bo
onemogočila po omenjenih institucijah
škodljiv vpliv na mladino. — Zabavne
in športne institucije naj se pritegnejo po
možnosti in potrebi k sodelovanju pri
vzgoji in pouku.

4. Duševno in telesno propalost nara-
da in mladine ima v veliki meri na vesti
socialna beda prehrane, obleke, in sta-
novanjska mizerija. Na konferenci zbrano
učiteljstvo se v tem oziru obrača s pro-
šnjo na pokrajinsko oblast, da nemudo-
ma stori pri centralni vladi vse potrebne
korake, da se goriomenjena socialna be-
da omili, da prešine ljudske mase zado-
voljnost, ki je potrebna za uspešen kul-
turni napredek zlasti na prosvetnem
polju.

5. Nekvificirane učne moči so ve-
lika ovira pri vzgoji in pouku in ponižu-
jejo učiteljski stan, zato zahtevamo od
prosvetne oblasti, da vse take učne moči
odstavi ter namesti z izprašanim učitelj-
stvom.

6. Učni načrti se morajo temeljito
revidirati.

B.

1. od lokalnih šol, oblasti zahteva-
mo, da skrbijo za zadostno število šolskih
poslopij. Ljubljanske osnovne šole so
prenapolnjene, v njih se duši deca in na-
predek.

LISTEK.

Ob slovesu.

Govorila Minka Perkova, učiteljica 8.
razreda v Mokronogu koncem šol. leta.

Ljubi otroci! Mnoge izmed vas vidim
zadnjikrat. Šolo zapuščate in odhajate —
kam — v življenje — v svet. Veste li kak-
šno je življenje? — Lepo, dragoceno, pol-
no upanja in sanj je, a tudi resno, trdo in
neizprosno. In svet — kakšen je ta? Ah,
velik je, pa tako lep in krasen, a tudi poln
razočaranja in prevar. In kakšna je pot, ki
pelje v ta svet? Včasih ravna, s cvetjem
posuta, včasih valovita, trnjeva.

Prišla sem, morala sem priti, da vam
želim samo jasne in solnčne dni sreče in
zadovoljstva pod svobodnim jugoslovans-
kim solncem. Zato par besed na pot v
življenski boj!

Vzljubite delo! Delajte radi in z ve-
seljem, ker delo je vir sreče in zadovolj-
stva! Z delom si najbolj priganate dolg-

čas, z njim si pridobite ugled in spošto-
vanje.

Lepo ste pisali nalogo: »Kako si lep-
šam življenje?« Prosim vas, imejte to za-
pisano tudi v svojih srcih. Poleg telesne-
ga dela, delajte tudi duševno. Berite mno-
go, mnogo! Čitajte gospodarske spise, ne
pozabite pa tudi naših pisateljev in pes-
nikov. Berite z razumom in s srcem. Ude-
ležujte se dramatičnih predstav in sode-
lujte pri kulturnih društvih.

Mnogo sem vam že govorila, danes
povdariam znova: »Vzljubite prirodo,
glejte jo z dušnimi očmi in poslušajte z
dušnimi ušesi, saj je večno lepa!«

Do danes vas je vzgajala šola. Z da-
našnjim dnem pa ste prevzeli eno najtež-
jih nalog — samovzgojo. Zato bodite stro-
gi sodniki svojih napak ter učitelji usmi-
ljenosti, nesebičnosti in požrtvovalnosti!
V službah bodite vestni, natančni, točni in
ne živite samo zase ampak za svojece, za
narod in za domovino! Imejte močno vo-
ljo, bodite odkritosrčni, ljubite pravico in
sovržite krivico! Samo enkrat živite,
zato ljubite to življenje, saj z ljubeznijo si

ga ustvarite kar najlepše, ga lepšate tudi
drugim, kar bodi vaš cilj.

Danes vas vidim vse zdrave, vesele
in čvrste, a z vsakim dnem postanete
močnejši. Obdelovali boste polja, vino-
grade in delali boste po gozdih. Česa vas
prosi rodna zemlja? Kličte vam: »Mladi-
na, žrtvuj mi vse svoje moči in ne išči
sreče onkraj morja. Dosti imam polja, do-
sti zakladov, ki spe v gorah. Dvigni jih,
na srečna in zadovoljna boš, zato nikdar
odtodi!«

Naša mlada Jugoslavija potrebuje naj-
bolj vzornih gospodarjev in gospodinj. V
to boste poklicani, vi dečki in deklice.
Ako boste blage, plemenite mladenke, ju-
naški, značajni mladeniči, tedaj bo dovolj
dobrih očetov in mater, skrbnih gospodar-
jev in marljivih gospodinj, v kar vas je
vzgojila šola po svojih učiteljih in učite-
ljicah, samo ravnajte se po njih naukih in
nasvetih. Ako imamo vse to, potem je bla-
gostanje države zagotovljeno.

Dovolj! V spomin na šolo vam kli-
čem:

»Ohrani Bog vas svetu
še mnogo let v mladostnem cvetu!«

† Tovarišu nadučitelju Vinko Klanšku v spomin.

Za možem mož...

Njih blage duše iz solza doline
Tja gori selijo, se k božji zori,
Kjer nehajo vsi trudi in napor,
Kjer reva in slabost človeška
mine.

Vrtec.

Slovenska domovina je izgubila zo-
pet zvestega in delavnega sina. V Trži-
šču pri Mokronogu je umrl 27. julija t. l.
ondotni tovariš nadučitelj Vinko Klanšek.
Kruta neizprosna bolezen, jetika, je strla
mlado naidebudo življenje in položila
jedva 29 let starega moža v prerani
grob, ob katerem se topi v solzah mlada
zanuščena vdova, onemogla mamica,
brata in sestra in žaluje vsak, kdor ga je
poznal, vsaj si je znal pridobiti v sleher-
nem okraju ali družbi na mah prijateljev
in spoštovanja. Bil je zaveden in jako
delaven učitelj, bodisi v ali izven šole.

2. Zahtevamo, da oskrbe lokalne oblasti šolam potrebna učila in revni šolski mladini brezplačno potrebna samoučila, ker je to pogoj uspešnemu pouku in napredku.

3. Zahtevamo od kompetentne šolske oblasti, da se vsepovsod, kjer so po zakonu izpolnjeni pogoji, nastavijo definitivne učiteljske moči, ker je stalnost učiteljstva neobhodna potreba uspešnim vzgojnim in učnim uspehom.

4. Ker je učiteljstvo ljudski izobrazbi, vzgoji in pouku neobhodna potreba, je dolžnost lokalnih faktorjev, da oskrbi mestno učiteljstvo s primernim stanovanjem, zato naj se locirajo kompetenti za stanovanje po pomembnosti svojega zvanja.

C.

Stojimo na načelu, da je uspešen pouk in dobra vzgoja odvisna od učiteljstva in sicer:

a) od njegove vestnosti in marljivosti,

b) od njegove poglobitve v svoj poklic (od stanovske zavesti),

c) od vztrajnega napredovanja v študiju pedagoško-didaktičke vede ter v splošni poglobitvi svojega obzorja,

č) od neoporečnosti njegovega bitja in žitja (od lepega značaja),

d) od samostojnosti in izvirnosti v svojem delu,

e) od spoznavanja otročje individualnosti, od proučevanja socialnih in družabnih odnošajev mladine, staršev in ljudstva sploh.

f) od zaupanja in ljubezni mladine, staršev in ljudstva,

g) od kolegijalnosti tovarištva ter prave harmonije učiteljskih zborov,

h) od nesebične požrtvovalnosti svojih moči svojemu zvanju,

i) od neomahljive ljubezni in vdanosti do naroda, države in vladarske hiše.

Predlagam, da se učiteljstvo v bodočnosti danih točk kolikor možno dosledno poslužuje in po njih ravna.

(Konec.)

Službena pragmatika in z uradniki omožene državne nameščenke.

V 27. številki »Učiteljskega Tovariša« opisuje tovarišica in sotrpinka svoje občutke ob sprejemu »kрасne« plače vsakega prvega v mesecu. Bridko se pritožuje nad krivico, ki se nam godi zdaj že od oktobra leta 1920.

Draga tovarišica! Tvoj dopis je — zvenenje po toč! Motiš se, če misliš, da bode z dopisom kaj pomagano. Nebroj takih dopisov je izšlo že brezuspešno po časopisih, objavila jih je »Narodna Prosveta«. Učit. Tovariš« in dr. Mnogo korakov se je storilo v odpravo čl. 34. draginjskih doklad.

V marcu 1921. se je vršil v Mariboru zelo številno obiskan shod omoženih učiteljc. sprejele so se resolucije na prosvetno ministrstvo, na ministrstvo financ, na Glavni odbor UJU, vodstvu Jug. dem. stranke. Resolucije so čakale rešitve do majnika; na seji širjega sosveta UJU, pov. Ljubljana so bile od vseh predsednikov okrajnih učiteljskih društev podpisane in poslale na pristojna mesta. Odgovora nič! Uspeha nič! Na pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini so se tudi sprejeli predlogi v dosego naših pravic. Prišla je državna skupščina UJU v Zagrebu. Pravčasno sem poslala predlog o enakopravnosti poročenih državnih nameščenk z neporočenimi v Beograd. Na skupščini sami sva se trudili gospa Jela Ivanović in moja

kakor tudi na mladinsko literarnem polju. Pokojnik se je sodil v Hotemežu pri Radečah 8. februarja 1893. l. Očeta je izgubil že v rani mladosti. Ker je bil zelo nadarjen in priden, poslali so ga po dokončanem IV. r. domače šole na meščansko šolo v Krško in od tam na učiteljsko v Ljubljani. Povsod je bil med prvimi in je napravil l. 1913. maturo, 2 leti kasneje usposobljenosti izpit s prav dobrim uspehom. Prvo službo je dobil v št. Janžu, kjer je ostal 7 let. Dasitudi je bil slaboten, mu vendar niso prizanesli z vojaško suknjo. Ta mu je tudi zadala kal bolezn. Ko se je vrnil l. 1918. v št. Janž, je moral zaprositi večtedenski dopust radi pljučnega katara. Poln ljubezni do dela in šole ni čutil ali pa hotel spoznati nevarnosti, da ni dovolj krepak nadaljevati težavno službo v šoli in pri občini. Leta 1920. je bil dodeljen kot voditelj trebeljski šoli, a kmalo nato imenovan nadučiteljem v Tržišču pri Mokronogu. Tu je še podvojil svoje delovanje: prevzel je občinsko tajništvo, vodil dober in močan nevski zbor oskrboval šolski vrt in oder, sodeloval pri šentjanškem »Sokolu«.

malenkost, da zbudimo zanimanje za odpravo krivic. Enoglasno je državna skupščina sprejela naš predlog. Glavni odbor UJU je vzel našo stvar za svojo. Čestitalo se mi je od vseh strani na uspehu, a rezultat... čl. 34. je srečno ostal v veljavi tudi v prosvitljenem letu 1922... Naše daljino upanje je bil Zakonodajni odbor Narodne skupščine. Vzporedno s Srbinkami so tudi Slovenke skušale vplivati na njegovega tedanjega predsednika — Slovenca. Odgovora nič! Uspeha nič! Draginjski zakon pride od Zakonodajnega odbora pred Narodno skupščino. Informira se pismeno naše poslance dr. Kukovca in dr. Reiserja. Dr. Reiser mi odgovori, da ni prijatelj poročenih uradnic.

»Društvo učiteljc v Mariboru« pošlje obširno vlogo predsedniku Jugoslov. dem. stranke ob času sprejema zakona o draginjskih dokladah. Nič odgovora! A v Narodni skupščini tudi nič uspeha! Izplačujo se povišice meseca aprila in majnika. mlade tovarišice dobe krasno plačo, a me stare učne moči, ki moramo prispevati za študirajočo deco — le polovico! Vrhutega še žanjemo zasmehovanje. Slišala sem pred kratkim ob priliki svojega govora za pravice poročenih državnih nameščenk tudi frivolne medklje: »Pa se dajte ločit!« Ta medklje pripisujem na rovaš splošnega povišnega razpada morale. Tedaj manjvredne in kaznovane smo za to, ker smo poštene žene in matere, ki hočejo spraviti svoje otroke k boljšemu kruhu!

Nekatere tovarišice mislijo in pričakujejo, da se vsa krivica odpravi z upeljivo službene pragmatike. Drage tovarišice, motite se!

Prejemki aktivnih državnih nameščenecv so: redna plača, stanarina in doatek za deco.

Stanarina se šteje v pokojnino in znaša pri drugi kategoriji letno 1600 do 3500 Din. Člen 35. pravi: »Samci, vdovci, ločeni, neomožene državne nameščenke, vdove, ločene, imajo 75% stanarine« — a me omožene se nikjer ne omenimo. Ker se pa stanarina šteje v pokojnino in je bistveni del plače, zato se je treba pobrigati, da pride k temu členu dostavek — »omožene državne nameščenke so enakopravne z neomoženimi«.

Člen 161. se glasi: »Nihče ne more dobivati dveh pokojnin, dobiva samo večjo.« — Zahtevati moramo, da se pristavi: »Izvrzemi vdove državne nameščenke.« Krivica bi se godila omoženi državni nameščenki. Svojo pokojnino si zasluži sama, pokojnino po možu pa je vendar mož zaslužil. Ako ta dostavek ne pride v zakon, izgubimo pravico, ki smo jo desetletja že imele. Spremembe oziroma dostavke teh dveh členov sta poslali dve okrajni učiteljski društvi: Maribor mesto in Maribor šolski okraj. Na seji širjega sosveta UJU pov. Ljubljana so bile sprejete med drugimi zahtevami učiteljstva in poslale Glavnemu odboru UJU v Beograd. Ni pa bila omenjena 4. točka čl. 162. Pravico do pokojnine izgube vdove — o sprejemu v državno službo za dobo, dokler ta traja. Okr. uč. društvo za mariborski šolski okraj je predlagalo črtanje te točke.

Drage tovarišice! Sedaj pa malo pomislite Vaš položaj! Naporno morate delati, trudite se v šoli, trpite doma za družino; nesreča Vas doleti, mož umrje, predno so otroci preskrbljeni! Kaj te čaka tovarišica, vdova zapuščenca! Imaš kopico nepreskrbljenih otrok. Poznam tovarišice, ki jih imajo 5, 6, 7, 8 celo 9. Dobile boste svojo plačo, dodatek za otroke; a po možu nobene pokojnine! Zdaj pa oskrbuj gospodinjstvo, oblači in šolaj otroke, garaj in trpi, kakor mati-mučenica, ki jo opisuje naš Cankar. Za

predsedoval tržiškemu učit. krožku, kratko: bil je mož vsestranskega dela, poln ljubezni do mladine, naroda, stanu in napredka, pravi vzor slehernemu. Vseh teh velikih naporov pa ni moglo dolgo prenašati njegovo razrahljano zdravje. Začel je vidno pešati. Tako žena kot tovariš so ga svarili, naj odneha in išče zdravniške pomoči, toda zaman! Hotel je na vsak način dokončati še to šolsko leto. Še 17. junija je vodil učit. zborovanje v št. Janžu, v istem razredu, kjer je pred 9. leti pričel učiteljevati, a že v petek 23. junija je bruhnil kri. Pa še ni miroval. Še v soboto nato je hotel dokončati neko nujno občinsko delo. Ta dan se je vlegel za stalno in ni več zapustil sobe, kljub zdravniški pomoči in marljivi postrežbi skrbne žene. Vidno so ginile njegove telesne moči, le duh je ostal krepak do zadnjega diha. Kako je bil vsestransko priljubljen, je pokazal njegov res veličastni pogreb. — V. Berček, št. Janž.

VSAK JUGOSLOVAN MORA BITI ČLAN »JUGOSLOVANSKE MATICE.«

vse trudapolno življenje nista pri državi z možem toliko zaslužila, kakor da ostaneš in postaneš še večja sirota. Druagačno je gospodinjstvo, ako ga nadzoruje pazno oko gospodinje, mnogo večji so stroški, če gre gospodinja po zaslužku jutraj od hiše. Zato pa boste stale v svoji bolesti ob moževi smrti pred dejstvom odločitve — ali ostaneš učiteljica in skrbiš z lastno plačo za otroke — ali zapustiš službo in kot siromašna vdova živiš pri pokojniku. Zaman so študije, zaman dolgoletno službovanje, zaman ves trud, vse delo — Ti si in moraš ostati — uboga para!

Čudim se le, da tovarišice v drugih društvi niste prešturale predlog zakona o civilnih nameščenih ter se niste udeleževale pri predlogih o njega izpremembi!

Nas ženske se je potisnilo na turški nivo! Ko bode zakon enkrat že sprejet, — tedaj je vse ogorčenje, vse delovanje, vsi koraki — le zvone po toči. Tedaj se bode tako težko dalo kaj izpremeniti, kakor se ne spremeni famozni § 34. o draginjskih dokladah. — Mar. Godčeva.

Iz Jugoslavije.

— Današnja številka »Tovariša« se je zaradi stavke v tiskarni zakasnila, kar naj se blagovolji vzeti na znanje.

— † Milorad D. Sokolović. Našega beogradskega tov. Dimitrija J. Sokolovića, poverjenika UJU pov. Beograd, je zadela težka izguba. Preminul mu je po kratki, težki bolezni v najlepši dobi 35 let njegov sin Milorad, glavni sekretar direkcije carine. Težko prizadetemu očetu naše iskreno sožalje!

— Umrli je tov. Vinko Klanjšek, nadučitelj v Tržišču pri Mokronogu. Pogreb se je vršil v soboto 29. m. m. preostalim naše globoko sožalje!

— Priznanje godina službe. — Narodna prosveta poroča: Na 78. skupštin-skom sastanku od 20. juna o. g. N. Skupščina je donela sledeću odluku: 1. Da se učiteljima, koji su svršili učiteljsku školu od 1. maja 1922. god. pa do 1. januara 1919. god. u zemlji ili na strani, pa nisu postavljeni za stalne učitelje po svršenoj školi, bilo što su stupili u vojsku pa potom u rat, bilo iz kakvih drugih uzroka stvorenih ratom, — priznava sve proteklo vreme, od svršetka škole pa do postavljenja, u godine stalne službe za pensiju i povišicu po odbitku vremena obveznog služenja u stalnom kadru, no bez prava na naknadu za proteklo vreme i s tim da za ove uvažene godine, uplate u penzioni fond; 2. Da se učiteljicama, koje su u vremenu od 1. maja 1914. god. do 1. januara 1919. god. svršile učiteljsku školu u zemlji ili na strani, pa iz raznih ratom stvorenih uzroka nisu mogle odmah biti postavljene za stalne učiteljice, ovo vreme po odbitku 6 meseca uračuna u godine stalne službe, bez prava na naknadu za proteklo vreme s tim da uplate u penzioni fond za ovo vreme; 3. Da se privremenim učiteljima i učiteljicama i učiteljskim zastupnicima i zastupnicama vršiocima i vršilicama učiteljske službe, koji su položili učiteljski ispit za stalne ili ga položili do kraja 1922. god. priznaju za pensiju i povišicu, no bez prava na naknadu, i sve one godine provedene u službi u kojima su bili ocenjeni najmanje povoljnom ocenom, s tim da za te priznate im godine uplate u penzioni fond. — Opozorjamo na to tudi naše prizadeto članstvo.

— V Šmarju pri Jelšah (na šestrzednici s 3 vzporednicami) je prazno moško učno mesto. Posebno dobrodošel je muzikaličen tovariš. Prošnje je vložititi takoj na okraj. šol. svet šmarski v Celju.

— Delokrog namestnika učit. zastopnika v ocenjevalnih komisijah. Baš odpošiljamo ocenjevalne pole. Pri tem mi prihaja na misel tale nekorektnost: Zastopnik učiteljstva je pri nas obenem član ocenjevalne komisije. Ta ima namestnika, ki nastopi samo v slučaju ocenjevanja zastopnika samega. Kako »obširen« delokrog! Pravično in umestno je, da nastopi namestnik tudi tedaj, ko se ocenjujejo najbližji sorodniki učitelja, zastopnika n. pr. žena, sinovi, hčere, zeti itd. Pozivljamo višji šolski svet, da popravi tozadevno odredbo v navedem smislu. — J. Č. naduč. v R.

— Skupščine poverjeništev UJU. — UJU poveri. Zagreb sklicuje svojo pokrajinsko skupščino 5. avgusta v Zagreb, splitsko poverjenišтво dne 7. avgusta v Splitu, poverjenišтво za Bosno in Hercegovino dne 20. avgusta v Sarajevu. — Bratskim poverjeništvom želimo na zborovanjih obilo uspešnega dela!

— Izdatki za učiteljska po novem proračunu po projektu finančnega odbora. — I. Srbija, Črna gora in Voj-

vodina: 878.810 Din. — II. Bosna in Hercegovina: 1.413.940.50 Din, od te vsote pripade 677.650 Din na stroške internatske ureditve učiteljske. — III. Hrvatska in Slavonija (učiteljska in višja pedagog. šola): 2.201.832.40 — IV. Slovenija: 996.494.50 Din.

— Strašno nedostajanje šol in učiteljstva v Srbiji in Črni gori. — V Srbiji in Črni gori je bilo v početku pr. šol l. za vpis v l. razred osnovne šole 224.974 dorasle dece; od tega števila je bilo vpisano v l. razred vsega 69.701 otrok, vsled nedostatka šol in učiteljstva je ostalo nevpisanih 155.273. — Kako je stanje v posameznih okrajih: v topliškem okraju je bilo vpisanih 642 dece v l. razr., nevpisanih je bilo 7320. V kosovskem okraju je bilo vpisanih 1719, nevpisanih je ostalo 16.255. — In v takih prosvetnih prilikah se na prosveti štedi! vzklika »Narodna Prosveta«, ki posnemamo iz nje gornji dve notici.

— Iz Metlike. Naši tovarišici Marici Zornovi je umrla 25. dne julija t. l. nadebna dveletna hčerka Ilka. Tovariško sožalje!

— Iz Maribora. Vsega obsojanja je vredna polemika, ki so jo zanesli v politični list »Tabor« glede nameščenja učiteljc. Ako se komu godi krivica, naj se obrne do organizacije! Ali nimamo lastnega glasila, v katerem se lahko pomenimo? Neučitelji pa nas naj pustite lepo pri miru, kajti bolje bomo opravili brez njih, ki ne poznajo naših teženj. — Mariborčan.

— Ali niso šolski nadzorniki že odveč? Šolski nadzorniki so pravzaprav že sedaj odveč, dasiprav »Zveza narodov« še ni potrdila klerikalno slovensko republiko! Šolska uprava si lahko prihrani izdatke za šolsko nadzorstvo. Nadzorstvo in ocenjevanje učiteljstva se lahko vrši brezplačno, in kar je posebno razveseljivo, resnično nezmotljivo po fajnometrih in cerkvenih ključarjih! — Tega mnenja je bil tudi krajni šolski svet v L. pri oddaji mnenj za razpisano nadučiteljsko službo. Komandir kraj. šol. sveta, veleč. župnik se ni zadovoljil z uradnimi ocenami kompetentov. Na njegovo zapoved se je sklenilo, počakati s sestavo predlogov tako dolgo, da dosepo od kn. šk. župnijskih uradov, kjer službujejo poedini kompetenti, »merodajne službene konduite«. Zloben slučaj pa je hotel, da so bili vsi kompetentni, precejšnje število, vpisani slabo, nekateri v »strahoviti brezverski luči«. K nekemu kompetentu sta prišla 1 član kraj. šol. sveta in 1 cerkveni ključar, da se na lastne oči prepričata, kakšen je ta človek. Dobila sta baje mnogo boljši utis, kakor v župnišču, kamor sta se najprej podala. Slučaj, ki kaže vedno rastočo oholost in samopašnost podeželskih župnikov, se je naznačil tudi šolski oblasti. Prepričani smo, da bo ta poučila kraj. šolski svet, da mora postopati pri oddaji mnenj edinole po odluku višjega šol. sveta dne 9. maja 1920. št. 5320 »Sestava predlogov za oddajo stalno razpisanih služb«.

Neodrešena domovina.

— r Opcija in primorski učitelji. Naša kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je v smislu rapalske pogodbe zatočišče vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. V to kraljevino spadamo tedaj vsi Slovenci, Srbi in Hrvati brez izjeme, ako se le zglašimo ali pravočasno optiramo za njo. Prošiti za sprejem morajo le oni tuje narodnosti in le za te sme imeti državna uprava svoje pomisleke ter ji je na voljo, ali jih sprejme ali ne. Slovence, Srbe in Hrvate je pa dolžna sprejeti za svoje državljane, če le niso kakšni izmečki človeške družbe. — Primorski učitelji - Slovenci, kar nas je sedaj tukaj, smo vsi optirali za našo državo. Smo tedaj vsi že državljani te kraljevine, čutudi čakamo na rešitev naših vlog za opcijo že nad leto dni in še več. — Nas primorske učitelje se imenuje definitivnim le pogojno — z reverzom. V najnovejšem času pa ne zadostuje več reverz, ampak se zahteva še odpustnica prejšnjega stalnega mesta v Primorju. Ali ne zadostuje že sam reverz? Kdor pa pridene službeno odpustnico je njegov reverz brez vsakega pomena. Kako je mogoče vendar misliti na morebitni zopetnji sprejem v službo onega, kateri je uradno odpuščen? — Mi italijanske vlade ne bomo nikoli prisilili. V nasprot-nem slučaju Italij. vlada našo pa že lahko. — Mnogo o d teh nas je častnikov sprejetih v našo armado ter smo prisegli, vojaki in učitelji, zvestobo državi in kralju. Če veljamo morda še za italijanske podanike, tedaj smo obenem italijanski veleizdajniki. — Kaj naj storimo v slučaju naše in italijanske mobilizacije? Ako se vrnemo, smo takojšnji veleizdajniki, ako ne, pa italijanski. »Viseti« bo-